

ธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

Good Governance of Administrators of Private Higher Education Institutions

ดร.เตือนใจ เขียนชานาจ

Dr.Tueanjai Khienchanaj

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการนำเสนอว่าหลักธรรมาภิบาลนั้น ไม่ได้เป็นหลักการที่เป็นสากล หากแต่ต้องนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม ซึ่งในกรณีของการประเภทสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น หลักธรรมาภิบาลที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรประกอบไปด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักความมั่นคง และหลักเป้าหมายสอดคล้องต่อสังคม ซึ่งทั้งแปดหลักการนี้จะบูรณาการอยู่ในการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและนำไปสู่เป้าหมายสุดท้ายของการจัดการศึกษา คือ เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกวิวัฒน์ สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย โดยใช้กลไกของ

ธรรมาภิบาล นอกจากนี้ยังช่วยแก้ไขปัญหาการบริหารงานภายในองค์กรได้อีกด้วย

คำสำคัญ : สถาบันอุดมศึกษาเอกชน, ธรรมาภิบาล

Abstract

This article aims to present that good governance is not a universal principle. But must be applied in accordance with the social context. Which in the case of private higher education institutions. Good governance principles that should be consistent with the context of the Private University should include: rule of law, moral principles, transparency principles, participation principles, responsibility principles, value principles, principles stable, and the principle of social goals. In which these eight principles are integrated in the administration of the private university. And leading to the final goal of education management is to produce and develop quality personnel, can adjust for work that happens

throughout life,. Develop higher education potential in creating knowledge and innovation. In order to increase the competitiveness of countries in the global world, and supporting sustainable development of local thai by using the mechanism of good governance. In addition it also helps to solve problems in the organization's management as well.

Key Word (s) : Private Higher Education, Good Governance

บทนำ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดี หรือธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนนั้น ได้รับการยอมรับเป็นแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับการบริหารการศึกษาเป็นอย่างมาก เนื่องจากเน้นความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลโดยส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบในผลการปฏิบัติและความโปร่งใส ในขณะเดียวกันก็ยังคงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมการกระจายอำนาจ และความยุติธรรม สถานศึกษาจึงเป็นจุดสำคัญที่จะปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลให้เป็นแบบอย่างและเผยแพร่หลักธรรมาภิบาลในสังคมไทย (สุไรยา สะมะลาเต๊ะ, 2554) ธรรมาภิบาลจึงเป็นมิติของกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารงานภาครัฐ โดยเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐจัดบริการให้มีคุณภาพ สูงตามที่

ประชาชนต้องการ สนับสนุนให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่ละระดับมากขึ้น (ไชยวัฒน์ คำชู, 2555) มีการบริหารงานอย่างโปร่งใส คือ การตรวจสอบได้และอธิบายได้ ทุกขั้นตอนต้องมีผู้รับผิดชอบ (เกษม วัฒนชัย, 2545) ต่อมารัฐบาลโดยสำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกระเบียบว่าด้วย การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2542 ขึ้นมา โดยเฉพาะการบริหารจัดการของสถานศึกษา ที่ต้องนำหลักว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา หลักการดังกล่าวได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) สามารถแยกการบริหารออกเป็นแต่ละด้านดังนี้ ในด้านภาครัฐรัฐจะต้องลดกฎระเบียบที่ไม่จำเป็นที่เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในทางมิชอบ ให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้มากขึ้นเพื่อให้มีความโปร่งใส รวมทั้งมีมาตรการให้ภาคเอกชนให้บริการประชาชนแทนภาครัฐ มีการตรวจสอบการทำงานของรัฐโดยประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และระบบการบริหารของรัฐมีความยุติธรรมในด้านภาคเอกชน การมีธรรมาภิบาลคือการทำให้ผู้บริหารไม่ทุจริตและกระทำการโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อธุรกิจ เป็นการบริหารเศรษฐกิจที่จะต้องมีโครงสร้างกฎหมาย

และสถาบันที่ดีมีระบบข่าวสารข้อมูลที่ดีสามารถตอบปัญหาและตรวจสอบได้ ในด้านการศึกษา “การศึกษา” นับว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาส่วนอื่นใดในประเทศต้องเริ่มจากการพัฒนาคนเสียก่อน จึงจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาส่วนอื่นไปด้วย การพัฒนาคนสามารถทำได้หลายรูปแบบ อย่างสำคัญที่สุดของการพัฒนาคนคือการให้การศึกษา (อาภรณ์ รัตน์มณี, 2551) ดังนั้นการบริหารการศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือการบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ย่อมต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลัก โดยเฉพาะแนวโน้มที่เป็นอยู่ผู้บริหารการศึกษาระดับเหนือขึ้นไปย่อมต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพอของผู้บริหารเป็นอย่างมาก จึงจะนำไปสู่ความมีสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพอุคใหม่ จำต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริหารเดิมที่ไม่พึงปรารถนาและไม่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารตามแนวปฏิรูปการศึกษา นั่นคือ เน้นการบริหารโดยองค์คณะบุคคล หรือการบริหารแบบมีส่วนร่วม (ธีระ รุญเจริญ, 2556)

หลักการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) เป็นการส่งเสริมการให้สถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพมุ่งสู่ความเป็นเลิศ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

(People Needed) ทำให้เกิดการประหยัคทรัพยากรงบประมาณ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ มีผลทำให้การจัดการศึกษาในท้องถิ่นดีขึ้น โดยเฉพาะหลักการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจ ดังนั้นรูปแบบการบริหารงานที่ดีจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผู้บริหารในสถานศึกษาทุกระดับที่จะสร้างความเข้มแข็งการใช้หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นหัวใจสำคัญของทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนแต่ต้องอาศัยการปรับตัวและเตรียมความพร้อมของประชาชนและผู้บริหารทุกระดับ กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) “ยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทย เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกภิวัตน์ สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย โดยใช้กลไกของธรรมาภิบาล การเงิน การกำกับมาตรฐาน และเครือข่ายอุดมศึกษา บนพื้นฐานของเสรีภาพทางวิชาการ ความหลากหลาย และเอกภาพเชิงระบบ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

การบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป ผู้บริหารทุกระดับจะต้องแสดงความสามารถในบริหารงานมีการใช้ทรัพยากรที่มี

อยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุด ดังนั้นการบริหารงานในสถาบันอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งส่วนจะทำการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้นั้นไม่มีทฤษฎีและหลักการใดที่เหมาะสมได้ทุกสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษามีมากมายและมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพ มีการใช้หลักธรรมาภิบาล ใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญในการนำเทคนิควิธีทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ที่หลากหลายมาบูรณาการ หรือเพื่อปรับใช้กับการบริหารจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์สถานที่ ระยะเวลา และปัจจัยแวดล้อม จึงประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในที่สุด สถาบันอุดมศึกษาควรมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน (Autonomy) มีการปกครองตนเอง (Self Governance) เพื่อที่ให้อำนาจปฏิบัติภารกิจหลัก คือ การสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการและการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่มีความเป็นอิสระในการดำเนินภารกิจก็ต้องมี ความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อการดำเนินงานด้วย คือ มีการตรวจสอบและการประเมินการดำเนินงานที่ควบคู่กันไป มีโครงสร้างงานที่ดี มีการกำกับดูแลตรวจสอบได้ การบริหารจัดการที่โปร่งใสแบบธรรมาภิบาลจะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิผล (วิจารณ์ พานิช, 2551)

ซึ่งบทความนี้ผู้เขียนพบว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในการดำเนินงานมีรูปแบบการบริหารงานบุคคล บริหารงานการเงิน และบริหารงานวิชาการที่เป็นการเฉพาะส่วนของแต่ละสถาบัน อาจทำให้มีการบริหารจัดการที่ขาดความเป็นอิสระทำให้ไม่มีประสิทธิภาพเกิดปัญหาด้านโครงสร้างและขบวนการบริหารจัดการ โดยเฉพาะถ้าผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้ใช้ “หลักธรรมาภิบาล” หรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาดำเนินการบริหารงานอย่างจริงจังความสำเร็จของงานไม่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้ตามวัตถุประสงค์ และไม่สามารถแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและนานาชาติได้ ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาว่าผู้บริหารได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้หรือไม่

สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยนั้น เริ่มขึ้นตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ก่อตั้งโรงเรียนกฎหมาย โรงเรียนแพทย์ โรงเรียนช่างไหม รวมถึงโรงเรียนขนาดเล็ก แต่การศึกษายังเป็นเพียงชั้นปริญญาดอนมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงประดิษฐานโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นมหาวิทยาลัย และพระราชทานนามว่า "จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย" ซึ่งถือเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกของประเทศไทย ในปี 2502 รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีได้ตราพระราชบัญญัติโอนมหาวิทยาลัยทุกแห่งไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมาประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 26 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 ได้จัดตั้งทบวงมหาวิทยาลัยในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการและกำกับการศึกษาของรัฐในระดับอุดมศึกษานอกเหนือจากที่อยู่ในอำนาจของกระทรวงศึกษา (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2558) ในปี 2520 รัฐบาลสมัยนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ตราพระราชบัญญัติเปลี่ยนชื่อทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นทบวงมหาวิทยาลัย เนื่องจากโอนงานกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจากกระทรวงศึกษาธิการมาอยู่ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และยกฐานะเป็นทบวงอิสระมีฐานะเทียบเท่ากระทรวงไปอยู่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน และในปี 2546 ประกาศราชกิจจานุเบกษาให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีสถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นตรงต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษาโดยมหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือบัณฑิตวิทยาลัย ที่อาจจะไม่อยู่ในสังกัดของ สกอ. เช่น วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกลาโหม (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2552)

การศึกษา หมายความว่า ทั้งการเรียน การสอน ทักษะเฉพาะและสิ่งที่จับต้องไม่ได้ กล่าวคือ การถ่ายทอดความรู้ ทักษะการตัดสินใจที่ดี และภูมิปัญญา เป้าหมายพื้นฐานของการศึกษา คือ การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นไปสู่อีกรุ่น หรืออีกความหมาย การศึกษา คือ การพัฒนาคน ซึ่งการพัฒนาหมายถึงการแก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้น หรือการส่งเสริมข้อดีให้คงสภาพหรือดียิ่งขึ้น (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2558) ในปัจจุบันการศึกษาเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจจากบุคคลในวงการต่างๆ เพราะถือว่าการศึกษาเป็นกิจการทางสังคมที่สามารถพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งในส่วนบุคคล สังคม และประเทศชาติ และมีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องขณะนี้ ได้แก่ การศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้มุ่งเน้นความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่าเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศทุกด้าน ส่วนแผนอุดมศึกษา ระยะยาวฉบับที่ 2 เมื่อสิ้นสุดแผนในปี 2565 เป็นการยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทย เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต โดยใช้กลไกของธรรมาภิบาล เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การเงิน การกำกับมาตรฐาน และเครือข่ายอุดมศึกษาบนพื้นฐานของเสรีภาพทางวิชาการ

ความหลากหลาย และเอกภาพเชิงระบบ (วิจารณ์พานิช, 2552) สถาบันอุดมศึกษาเอกชน คือ สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดทำการเรียนการสอนภายใต้การ บริหาร ของ หน่วยงาน เอกชน ใน กรุงเทพมหานครสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา การวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม โดยหลักสูตรที่ได้รับอนุญาตให้เปิดสอนนั้น หลังจากได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแล้ว จะส่งหลักสูตรดังกล่าวให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนพิจารณารับรองคุณวุฒิ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถบรรจุเข้ารับราชการในอัตราเงินเดือนเทียบเท่ากับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2558) ซึ่ง ปฐมพงษ์ นฤพฤตพงศ์ (2543) ได้ให้ความหมายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หมายถึง สถาบันอิสระทางการบริหารและทางวิชาการมากกว่าสถาบันของรัฐ มีแนวคิดแบบธุรกิจ การศึกษามากกว่าความมุ่งหวังความเป็นเลิศทางวิชาการ ผู้นำสถาบันมักจะเป็นบุคคลในตระกูลผู้ก่อตั้งมากกว่าที่จะเลือกสรรจากนักวิชาการโดยอาชีพหรือนักบริหารวิชาการ ส่วน ภาวิข ทองโรจน (2553) เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา กล่าวถึงสถาบันอุดมศึกษา ว่าหมายถึง การศึกษาที่สูงขึ้นจากระดับมัธยมศึกษา คำว่าอุดมศึกษามีราก

ศัพท์มาจากคำบาลี ได้แก่ อุดม หมายถึง สูงสุด และ ศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ดังนั้น อุดมศึกษา จึงหมายถึง การเรียนขั้นสูงสุด สถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตกำลังคนระดับอุดมศึกษาที่มีภารกิจหลัก 4 ประการ คือ การผลิตและพัฒนาากำลังคนระดับกลางและระดับสูง การวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ การบริการวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป็นแหล่งรวมของวิทยาการหลายแขนง และเป็นศูนย์รวมของนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถเป็นจำนวนมาก บทบาทสำคัญยิ่งของสถาบันอุดมศึกษาจึงกล่าวได้ว่าเป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลง หรือเป็นองค์กรขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสังคมจะต้องดำเนินการตามบทบาทและความรับผิดชอบของการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อที่จะนำประเทศไปสู่สังคมที่ปรารถนาในที่สุด

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ให้ความหมาย สถาบันอุดมศึกษาเอกชน หมายความว่า สถานศึกษาของเอกชนที่ให้การศึกษาระดับปริญญาแก่บุคคลตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป โดย สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีสามประเภท คือ (1) มหาวิทยาลัย ดำเนินการให้การศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงหลายสาขาวิชาหรือหลายกลุ่มสาขาวิชา ให้การศึกษาเพื่อให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญาทุกชั้น และประกาศนียบัตรบัณฑิต และมีการกิจด้านการสอน การผลิตบัณฑิต การวิจัยการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ (2) สถาบันดำเนินการให้การศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งเน้นการสอนในสาขาวิชาใดหรือกลุ่มสาขาวิชาใดโดยเฉพาะ ให้การศึกษาเพื่อให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญาทุกชั้น และประกาศนียบัตรบัณฑิต และมีการกิจด้านการสอน การผลิตบัณฑิต และการวิจัย และอาจจะกระทำการกิจเกี่ยวกับการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม หรือการทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมของชาติ ด้วยก็ได้ (3) วิทยาลัย ดำเนินการให้การศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงในบางสาขาวิชา ให้การศึกษาเพื่อให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญาในชั้นที่ไม่สูงกว่าปริญญาโท และประกาศนียบัตรบัณฑิต และมีการกิจด้านการสอน และการผลิตบัณฑิต และอาจกระทำการกิจเกี่ยวกับการวิจัย หรือการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม หรือการทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมของชาติ ด้วยก็ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

ลักษณะองค์กรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีโครงสร้างการบริหารงาน โดยมีการแบ่ง

ฝ่ายอำนาจการบริหารเป็นสามฝ่าย คือ ฝ่ายสภา ฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารคณะ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีรูปแบบการบริหารเป็นแบบสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงมีรูปแบบการบริหารที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยของรัฐ และมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ นอกจากนี้พบว่ากฎเกณฑ์หรือข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่มีผลต่อความคล่องตัวในการบริหาร กฎเกณฑ์หรือข้อบังคับต่างๆ ที่ตั้งขึ้นอยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นไปตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในด้านการบริหารงบประมาณ บุคคล และวิชาการ อยู่ภายใต้อำนาจของสภามหาวิทยาลัยและอธิการบดี ประกอบกับมีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

ธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นแนวความคิด หลักการพื้นฐาน และวิธีการปฏิบัติงานหรือการบริหารงานโดยยึดถือระบบคุณธรรมและจริยธรรม เป็นแนวทางในการจัดการและการควบคุมดูแลการดำเนินการต่างๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม ภายใต้ความคาดหวังว่าจะก่อให้เกิดผลสุดท้ายให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความเป็นธรรม ความสุจริตโปร่งใสความคุ้มค่าเงิน คำนึงถึงบทบาทและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ธรรมาภิบาลจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาองค์กรและสังคมประเทศชาติอย่างแท้จริง และการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะทำได้โดยหากประเทศหรือองค์กรนั้นปราศจาก Good Governance โดยเฉพาะในองค์กรทางการศึกษา หากนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารมหาวิทยาลัยด้วยแล้วจะเป็นต้นแบบการบริหารที่สามารถทำให้ทุกฝ่ายในองค์กรสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังในการสร้างชาติต่อไป และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อเป็นการบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติหรือภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคตได้ เพราะสังคมถ้ารู้ว่าองค์กรมีการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลแล้วนั้นย่อมได้รับความเชื่อถือ ความไว้วางใจ และความศรัทธา และการมีธรรมาภิบาลจะช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำงานและรักษาพนักงานดีๆ ให้อยู่กับองค์กร ทำให้เกิดการเรียนรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างจุดยืนขององค์กร ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และเป็นที่ยอมรับในสังคม

“ธรรมาภิบาล” มาจากคำว่า “ธรรม” ซึ่งตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556) ให้ความหมายว่า “คุณความดี ความยุติธรรม ความถูกต้อง” และ “อภิบาล” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) หมายความว่า “บำรุงรักษา, ปกครอง” ดังนั้น “ธรร

มาภิบาล” ตามศัพท์บัญญัติราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง วิธีการปกครองที่ดี (Good Governance) พจนานุกรม American Heritage Dictionary (1982) อธิบายว่า Governance หรือ อภิบาลหมายถึง 1) The act, process, or power of governing; governance 2) The state of being governed ซึ่งหมายถึง การกระทำ กระบวนการ หรืออำนาจในการปกครองของรัฐ และเมื่อมีการนำมาใช้ในองค์กรภาคเอกชนอาจเติมคำว่า corporate governance (วิภาส ทองสุทธิ, 2551)

ผู้เขียนสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง หลักในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางในการจัดระเบียบให้ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ได้รับรู้ถึงความยุติธรรมรักษาสีทธิประโยชน์ของส่วนรวม ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ก่อให้เกิดพลังความร่วมมือ รับผิดชอบในการพัฒนาสังคม และชาติบ้านเมืองมากยิ่งขึ้น

องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาลตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ให้ความสำคัญกับหลักการสำคัญ 6 ประการ คือ 1) หลักนิติธรรม (Rule of Laws) 2) หลักคุณธรรม (Ethics) 3) หลักความโปร่งใส (Transparency) 4) หลักความมีส่วนร่วม (Participation) 5) หลักความรับผิดชอบต่อ (Accountability) และ 6) หลักความคุ้มค่า (Value of

Money) วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2551) มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม (Rule of Laws)

หลักนิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ โดยถือว่าเป็นการ ปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม และความยุติธรรม รวมทั้งมีความรัดกุมและรวดเร็วด้วย การตราเป็นกฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม ตลอดจนต้องมีการบังคับใช้ และปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยหลักการสำคัญอันเป็นสาระสำคัญของ “หลักนิติธรรม” ประกอบด้วย 7 หลักการคือ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ หลักความรับผิดชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง ความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา หลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีความผิด” และหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

2. ด้านหลักคุณธรรม (Ethics) หลัก

คุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม การส่งเสริม ใ้บุคลากรพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย ประกอบอาชีพสุจริตยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม การส่งเสริมให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ

ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย สุจริตซึ่งหลักคุณธรรมประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 หลักการคือ หน่วยงานปลอดการทุจริต หน่วยงานปลอดจากการทำผิดวินัย และหน่วยงานปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณองค์ประกอบของคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากคอร์ปชั่น หรือมีคอร์ปชั่นน้อยลงการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือ corruption โดยรวมหมายถึง การทำให้เสียหาย การทำลาย หรือการละเมิดจริยธรรม ธรรมเนียมปฏิบัติและกฎหมายสำหรับพิทักษ์ของคอร์ปชั่นได้สร้างความเสียหายและความเดือดร้อน และเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลในทางลบต่อคุณธรรมของการบริหารจัดการอย่างร้ายแรง

3. ด้านหลักความโปร่งใส

(Transparency) หลักความโปร่งใส หมายถึง ความโปร่งใส มีความหมายตรงข้ามหรือเกือบตรงข้ามกับการทุจริตคอร์ปชั่น มีความหมายในเชิงลบ ความโปร่งใสเป็นคำศัพท์ที่ให้แง่บวกในเชิงบวก และให้ความสนใจในเชิงสงบสุข ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและเข้าใจง่ายและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจน สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใสอย่างตรงไปตรงมา ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลสิทธิมงคลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีความโปร่งใส ขออัญเชิญพระราช

กระแสน้ำในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ได้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง ได้แก่ ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้ น้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้ มากกว่าผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ

4. ด้านหลักความมีส่วนร่วม (Participation) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสีย ก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชน และให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการหรือกิจกรรม ที่หน่วยงานดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกๆ คน สอดคล้องกับคำกล่าวของไอริส มาเรียน (Marion, 2002) ที่ว่าการปฏิบัติที่เป็นประชาธิปไตยแบบให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วมที่เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบพหุภาคี (pluralism democracy) เป็นการส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรม ความรู้ และสติปัญญาของเขา มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นและมีความเข้าใจในเรื่องที่เขาสนใจ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการในที่สุด สำหรับการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้

มีส่วนได้ ส่วนเสีย มีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมเสนอ และร่วมตัดสินใจในปัญหาสำคัญต่างๆ ของสถานศึกษา ซึ่งคำนึงหลักสำหรับการปฏิบัติเพื่อกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบไปด้วยการที่บุคลากรควรมีความคิดเห็น ในการตัดสินใจอันเกี่ยวข้องกับการกระทำที่มีผลกระทบกับพวกเขา ควรมีข้อมูลจากผู้เข้าร่วมต้องการเพื่อ ใช้ในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และกระบวนการการมีส่วนร่วมควรสื่อสารถึงผู้เข้าร่วมถึงวิธีการที่มี ความคิดเห็นของพวกเขา อันมีผลต่อการตัดสินใจ มีการระบุว่าพวกเขาจะเข้าร่วมได้อย่างไร ควรสื่อสาร ถึงความสำเร็จในกระบวนการต่างๆ ที่บรรลุเป้าหมายอันเป็นความต้องการของผู้มีส่วนร่วมทั้งหมด

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ (Accountability) การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง บุคคลที่เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่อื่นๆ ของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชนรวมทั้งการสร้างระบบการ

รับฟังความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างกัน สรุปได้ว่า หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในหน้าที่ มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อหน่วยงานการเอาใจใส่ในปัญหาและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา รับฟังและเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างกันกล้าดำเนินการตามกฎหมายและกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. ด้านหลักความคุ้มค่า (Utility) เป็นการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม การกำหนดกรอบหน้าที่ของบุคลากรในหน่วยงาน การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร การกำหนดตำแหน่งหรืออัตราข้าราชการพนักงานหรือลูกจ้างให้พอเหมาะกับงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า สร้างสรรค์ และการบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก พร้อมทั้งรักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนด้วยการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้มีความประหยัด ใ้ชีวิตคู่คุณประโยชน์ คุ้มค่าและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

สรุปได้ว่าจากที่ได้ศึกษาแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล จะพบว่า จุดร่วมสำคัญของธรรมาภิบาล คือ การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของ

ทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน และเกิดการถ่วงดุลพลังต่างๆ ของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม แต่หากพิจารณาในส่วนขององค์ประกอบของธรรมาภิบาลนั้น ความเห็นขององค์การระหว่างประเทศ และนักวิชาการ ทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติ ต่างระบุองค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่ไม่ได้มีลักษณะเหมือนกันทุกประการ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักวิชาการส่วนใหญ่ไม่เชื่อว่า ลักษณะของตัวแบบเดียวจะสามารถนำมาใช้ได้หมดทุกภาคส่วน จึงทำให้ภาพของธรรมาภิบาลที่ปรากฏมีความแตกต่างกันไปบ้าง แต่ยังคงไว้ซึ่งสาระที่เป็นหัวใจสำคัญของธรรมาภิบาล นั่นคือ เรื่องของหลักการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส หลักนิติธรรม ซึ่งมีการกำหนดมิติเหล่านี้เป็นองค์ประกอบของธรรมาภิบาล เพราะมีแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังคือแนวคิดประชาธิปไตยที่ต้องการส่งเสริมบทบาทของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการปกครอง การทำให้การบริหารมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบที่จะพร้อมให้ตรวจสอบได้ และบริหารงานโดยตั้งอยู่บนหลักของกฎหมาย กอปรกับแนวคิดเสรีนิยมที่เน้นการลดกฎระเบียบของภาครัฐลง และยังมีมักจะปรากฏเรื่องของการมองถึงความคุ้มค่าหรือประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งเป็นแนวทางของการจัดการภาครัฐ

แนวใหม่ที่เข้ามาสอดแทรกอยู่ในเนื้อหาของธรรมาภิบาลอีกด้วย

ปัญหาธรรมาภิบาลกับการบริหาร

สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

จากกรณีข่าวปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็น การทุจริต คอร์รัปชัน ความขัดแย้งจากการสรรหาแต่งตั้งผู้บริหาร การเปิดหลักสูตรไม่มีคุณภาพ ปัญหาการบริหารบุคคล ฯลฯ ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจเรียกโดยรวม ว่า "ปัญหาการขาดธรรมาภิบาล" ซึ่งที่จริงปัญหาเหล่านี้ควรจะได้รับการแก้ไขให้จบได้ภายในของแต่ละสถาบันที่มีสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยภายใต้การบริหารงานของอธิการบดี ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักธรรมาภิบาล หากแต่สภาสถาบันหลายแห่งกลับไม่ได้ทำตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

แม้ว่าองค์ประกอบของสภาสถาบันจะมาจากคนหลายกลุ่ม คือ นายกสภา กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนฝ่ายบริหาร ตัวแทนฝ่ายคณาจารย์ และกรรมการโดยตำแหน่ง (อธิการบดี ประธานสภาคณาจารย์ ฯลฯ) แต่เมื่อมารวมกันเป็นองค์คณะคนเหล่านี้กลับคิดและปฏิบัติไม่ต่างกัน คือ "เห็นชอบ" "อนุมัติ" แทบทุกเรื่องทุกอย่างตามที่ฝ่ายบริหาร (อธิการบดี) เป็นผู้เสนอ ที่สำคัญการตัดสินใจของสภามักตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลแค่ในแฟ้มเท่านั้น ทั้งที่หลายเรื่องจำเป็นต้องใช้ทั้งข้อ

กฎหมาย ข้อเท็จจริง และเหตุผลเชิงจริยธรรมประกอบ แต่ส่วนใหญ่พวกเขาเหล่านั้นมักจะใช้เพียงแค่ข้อมูล บวกกับความรู้สึกและประสบการณ์ของตัวเอง แล้วมีมติตามเสียงส่วนใหญ่ ซึ่งแนวโน้มความเป็นไปได้ในการตัดสินใจของกรรมการสภาแต่ละกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรก นายกสภาและกรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มนี้ถือเป็นคนกลุ่มใหญ่และมีอิทธิพลที่สุดในการกำหนดมติใดๆ ของสภา แต่กลับเป็นกลุ่มที่แทบไม่มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาของสถาบัน หรือรู้่น้อยที่สุด แต่ความเห็นของกลุ่มนี้กลับเป็นตัวชี้เป็นชี้ตายในสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นการเลือกและแต่งตั้งผู้บริหารทุกระดับ การมีมติในเรื่องสำคัญๆ ถ้ากรรมการกลุ่มนี้ใส่ใจ หาข้อมูลศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมีความกล้าหาญทางจริยธรรม คิดว่าตัวเองมาทำหน้าที่เพื่อสังคมและประเทศชาติ ไม่ใช่มาตอบแทนบุญคุณอธิการบดีที่ให้โอกาส ให้ค่าตอบแทนการมาเป็นกรรมการสภา ปัญหาต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษาคงแทบไม่มี หรือมีก็คงไม่มาก

กลุ่มที่สอง ตัวแทนฝ่ายบริหาร กลุ่มนี้คงไม่ต้องพูดถึง ไม่กล้าพูด กล้าค้านอธิการบดีอยู่แล้ว กลุ่มสำคัญที่น่าจะรู้ข้อมูลต่างๆ ในสถาบันดีที่สุดและควรมีบทบาทในการนำเสนอข้อมูลอีกด้านต่อสภาได้ดีที่สุด คือผู้แทนคณาจารย์ แต่ความเป็นจริงอาจกลับตรงกันข้าม โดยเฉพาะปัจจุบันผู้แทนคณาจารย์ส่วนใหญ่มาจากพนักงาน ซึ่งมี

จุดอ่อนทั้งเรื่องสัญญาจ้าง การประเมินที่ฝ่ายบริหาร
กุ่มบังเหียนไว้เสร็จสรรพ หากเห็นต่าง หรือแสดง
ความคิดเห็นคัดค้าน ก็มักจะถูกละเลยเรื่องไม่ต่อ
สัญญา ขกเลิกสัญญา ประเมินไม่ผ่าน ดังที่ปรากฏ
เป็นข่าวอยู่ในขณะนี้ ในทางกลับกันหากเป็นคนที่
ฝ่ายบริหารส่งลงสมัครตั้งแต่ต้น ก็เชื่อได้เลยเงียบ
สนิทตลอดวาระเลยทีเดียว นอกจากนี้การเสนอ
ความคิดเห็นอะไรของผู้แทนคณาจารย์ก็มักไม่ได้
ได้รับความสนใจ เนื่องจากถูกมองว่าด้อยทั้งวิวุฒิ
และประสบการณ์ โดยเฉพาะตัวอธิการบดีจะมอง
ผู้แทนคณาจารย์เป็นผู้ได้บังคับบัญชาอยู่ตลอดเวลา
ถึงขนาดขู่ในที่ประชุมยังเคยมี

กลุ่มที่สาม กรรมการสภาโดยตำแหน่ง
จะเรียกเป็นกลุ่มคงไม่ใช่ เพราะต่างคนต่างมีที่มา
ต่างกัน กลุ่มอาจประกอบด้วยอธิการบดี และ
ประธานสภาคณาจารย์ ประธานสภาคณาจารย์
น่าจะมืบทบาทมากในสภามหาวิทยาลัย แต่ก็มักจะ
ถูกตราหน้าว่าเป็นฝ่ายค้าน แม้จะเสนอความคิดเห็น
ที่เป็นจริงมีข้อมูลและเหตุผลดีแค่ไหน แค่มือขอ
พูดก็มักถูกมองว่าเป็นการคัดค้านตีรวนตลอด จึง
เป็นการยากอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของ
ประธานสภาคณาจารย์ อย่างไรก็ตาม ยังมีเรื่อง
คุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ คุณวุฒิ วิชวุฒิ
สถานะ และประสบการณ์ของประธานสภา
คณาจารย์เอง ก็มีผลอย่างมากในการปฏิบัติหน้าที่
ในสภามหาวิทยาลัย ยิ่งถ้าบางแห่งประธานสภา

คณาจารย์เป็นคนของฝ่ายบริหารด้วยแล้วก็ไม่ต้อง
พูดถึงมติสภาจะออกมาอย่างไร

สรุปได้ว่า ปัญหาการขาดธรรมาภิบาล
ของสภามหาวิทยาลัยและการบริหารมหาวิทยาลัย
ของไทย ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยที่ยังสังกัดส่วน
ราชการหรือมหาวิทยาลัยภายใต้กำกับของรัฐบาล
นับเป็นปัญหาร้ายแรงและบ่อนทำลายคุณภาพการ
จัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยอย่างมาก จนปัจจุบัน
นี้สังคมไทยได้ตระหนักว่าปัญหาเรื่องนี้เข้าขั้น
วิกฤติเกินกว่าจะเยียวยาแก้ไขได้โดยการทำหน้าที่
ของสภามหาวิทยาลัยตามระบบปกติ จึงจำเป็นต้อง
ใช้วิธีการแก้ไขปัญหาแบบเจ็บขาดรุนแรง เพื่อ
ระงับหยุดยั้งปัญหานี้

สรุป

จะเห็นว่า ธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีความสำคัญในการเป็น
ผู้บริหารอย่างมาก โดยเป็นแนวทางสำคัญที่จะ
พัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมของผู้บริหาร
สถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้มีคุณลักษณะของ
ผู้บริหารที่ดีในทุก ๆ ด้าน เช่น การมีคุณธรรม
จริยธรรม ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความ
รับผิดชอบ และบุคลิกภาพที่ดีซึ่งจะมีผลต่อการ
ยอมรับของอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และ
ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธาต่อการ
บริหารงาน ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติตามด้วยความ
พึงพอใจ เป็นที่ยอมรับของสังคม และองค์กรหรือ

หน่วยงานต่าง ๆ ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีการพัฒนาเจริญก้าวหน้า สมดังเจตนารมณ์ของ ทางราชการ ที่ต้องการผลของการบริหารงานอย่าง มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ที่มีคุณภาพต่อ การจัดการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องและ รับผิดชอบในการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลใน สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยตรง ควรนำ องค์ประกอบต่างๆ ของหลักธรรมาภิบาลใน สถาบันอุดมศึกษาเอกชนไปศึกษารายละเอียดของ แต่ละองค์ประกอบ และพิจารณาประกอบการ ตัดสินใจเลือกการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลใน สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ว่าสามารถนำไปปรับปรุง และพัฒนามหาวิทยาลัยเอกชนได้จริง โดยเน้น

แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม เพิ่มเติมและให้การสนับสนุน ปัจจัยทรัพยากร ทางการบริหารที่เพียงพอ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำ “การใช้ หลักแบบธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา เอกชน” ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของ มหาวิทยาลัยเอกชน โดยจัดลำดับความสำคัญของ แต่ละองค์ประกอบที่เหมาะสมกับสภาพบริบทจริง ของมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งการสร้างความรู้ความ เข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และมีการติดตาม ประเมินผลในการนำไปใช้เป็น ระยะ ๆ เพื่อ ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพมหาวิทยาลัยให้ได้ตาม มาตรฐานที่กำหนด

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). รายงานของสำนักกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ :

ทบวงมหาวิทยาลัย.

เกษม วัฒนชัย. (2545). ธรรมนูญบวรบาทสำคัญกรรมการสถานศึกษา, รายงานปฏิรูปการศึกษา

ไทย 5, 64. สิ่งพิมพ์.ส.กศ. 87/2545. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 15

เมษายน 2545.

ไชยวัฒน์ คำชู. (2555). ธรรมนูญ : คำนำสำนักพิมพ์ กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์น้ำฝน จำกัด

- ธีระ รุญเจริญ. (2556). การบริหารเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : บริษัทข้าวฟ่าง จำกัด
- ปฐมพงษ์ นฤพฤตพงศ์. (2543). บทความทางวิชาการ มหาวิทยาลัย (นอกระบบ) แห่งการค้าหรือ
แหล่งการศึกษาของเยาวชน. วารสารรัฐสภาสาร ฉบับที่ 8 ปี 2543
- ภาวิธ ทองโรจน์. (2553). บทความเรื่อง สถาบันศึกษากับพัฒนาอุดมศึกษา (ออนไลน์). เข้าถึง
เมื่อ 29 ตุลาคม 2561. จาก : www.mua.go.th
- วิกิพีเดียสารานุกรม. (2558). บทความอุดมศึกษา (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 29 ตุลาคม 2561. จาก :
www.wikipedia.org
- วิจารณ์ พานิช. (2551). บทความบริหาร (Executive Report) กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี
(ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 29 ตุลาคม 2561. จาก : [http://www. Dhammakaya.org/
dhamma/ lecture/ lecture78.php](http://www.Dhammakaya.org/dhamma/lecture/lecture78.php)
- วิจารณ์ พานิช. (2552). บทความบริหารกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี พ.ศ. 2551-2565
(ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 29 ตุลาคม 2561. จาก : www.gotoknow.org
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2551). หลักรัฐสถาปนาศาสตร์ แนวคิดและกระบวนการ. กรุงเทพฯ: ชรรคมล
การพิมพ์
- สถาบันพระปกเกล้า. (2554). รายงานของสำนักกิจการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ :
ทบวงมหาวิทยาลัย.
- สุไรยา สมะลาเต๊ะ. (2554). พฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตาม
ความคิดเห็นของบุคลากรทางด้านการสอนในอำเภอจะนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาสงขลา เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อาภรณ์ รัตนมณี. (2551). ทำไมการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 29 ตุลาคม 2561.
จาก : <http://school8education.police.go.th/technical/>
- Marion, I. M. (2002). **Inclusion and Democracy**. New York: Oxford University Press. The
American Heritage Dictionary. (1982). 2nd college ed. Boston: Houghton Mifflin.